

ایک نئی سنہ

مکتبہ نجی صابو

دار الفنون الہیاء فاکیہ لکچر جمعہ

تاریخی ، اجتماعی ، دینی ، فلسفی

مارت — ۱۹۲۸

شہزادہ باقی : اوقاف مطبعہ سی

۱۹۲۸

باطنيك تاريخي

« وکانت لهم دعوة في كل زمان ومقالة جديدة بكل لسان »

- شهرستاني -

« باطينلرك هر زمانده بشقه برکونا دعوتلری وهرلسانله بی

بر اعتقاد و مذهبلری واردر »

مجموعه مزك دردنجي صاييسندن اعتباراً بو صاييه قدر انتشار ايتمش اولان نسخه لرنده [فاطمیلر و حسن صباح] و [ناصر خسرو] و [راشدالدين سنان] نامنده کی یازیلر من ايله باطينلرك مختلف حرکتلرینی کوسترمش ايدك . بومقاله مزده باطينلرك عمومی تاریخی طوپلامق و بونلرك فلسفه لرینه و [حسن صباح] دن اولکی دعوتلرله [حسن صباح] ك [دعوت جدیده] سنه دائر معلومات ویرمك ایستیوروز . اولاشوننی عرض ایتك لازمدرکه باطينلرك فلسفه سنده (صابیلک) و (مجوسیلک) ك وحتی (فیثاغور) و (افلاطون) ك تأثیراتی موجود اولمقله بونلره دائر براز سوز سویله مك ضرورتی قارشیسندنه بولینیوروز . (شهرستانی) نك (الملک والنحل) نامنده کی معروف کتایبده **صابیلک و مجوسیلک** کوریلدیکی وجه ايله اديان قارشوسنده انسانلرك وضعیتلرینی بوجه آتی تثبیت ایتك ممکندر .

- (۱) نه محسوسات و نه معقولانه قائل اولمیانلردرکه بونلر (سوفسطائییلر) در .
- (۲) یالکیز محسوساته قائل اولوب معقولانه قائل اولمیان و محسوس عالمک وراسنده برعالم عقلی بولندیغنی قبول ایتمینلردرکه بونلر (طیبیون) در .
- (۳) محسوسات و معقولانه قائل ایسه لرده حدود و احکام قبول ایتمینلردر . بونلر ؛ عالم عقلی بی ادراک ايله کائناته (مبدأ) و (معاد) اثبات ایدنلرك مطلوب و مقدر اولان کمال جنسیبی بوله جقلرینی و سعادت و شقاوتك علم و احاطه نك درجانی آرده سندنه بولندیغنی و سعادت درجه لرینك یوکسلمه سندنه و بالعکس تنزل ایده رك شقاوته مبدل اولمسنده یالکیز عقلک مؤثر اولدیغنی قبول ایدن (فلاسفه آلمه یون) در . بونلر شریعتلری مصالحو عامه یه عائد امور دن عدايله حدود و احکامک وضعی اولدیغنی سویلر لر . عین زمانده مصلحت عباد و عمارت بلاد ضمنتده اثبات احکام و وضع حلال و حرام ایدن رجال شرایعک بعضاً

تأیید سماوی ایله امور معقوله یی تلقی ایدەرك بونلره صور خیالیه اكسا ایتدیردكارینی
دخی سویلرلرکه احوال معاده عائذ جنت وجهنم وقصور وانهار و طیور و نمارى بوقییلدن
عد ایدرلر . وسلاسل و اغلال و خزی و نكاللکده بوجله دن اولدیغی سویلرلر .

(۴) هم محسوسات و هم معقولاته قائل اولور و هم حدود و احکام قبول ایدرلر سهده
بوحدود و احکامی عقلی اوله رق وضع ایله بر شریعت و بر پیغمبر قبول ایتزلرکه بونلر
(صابئه) درلر .

(۵) مذکور اولان محسوسات و معقولات و حدود و احکامی و بر شریعتی قبول
ایدنلردرکه بونلرده ادیان سماوییه منسوب اولانلردر .

معلومدرکه : قرون اولانک هنوز تمامیه مکشوف اولمیان ظلمتلری آره سنده (دعوت
ابراهیمه) اوزاقدن اوزاغه برییلدیزکی سچیلیمکده در . (ملت حقیقه) دینیلن بودعوتک
ظهوری انساننده (صابئه) و (حنفا) ماملریله ایکی طرز تفکراربابی بولدیغی سویلیورلر .
بونلرک هر ایکیمیسه معرفت الهیه و حدود و احکامی تلقیده بر متوسطه احتیاجی قبول
ایدیورلرایدیه سهده برنجیلری یعنی (صابئه) بومتوسطک بزم ییدکلر مزندن ییهن و ایجدکلر مزندن
ایچن و ماده و صورتده بزمه مائل اولان انسانلردن اولسنی جائز کورمیه رك صرف روحانی
اولسنی و بوضورتله تمیزلکده (رب الارباب) ه قریب بولفسنی لازم کوریورلر ایدی .
ایکنجیلری یعنی (حنفا) ایسه بومتوسطک (صابئه) نك خلافتده اوله رق انسانلردن
اولسنی قبول ایدیور و بشریت اعتباریه بزمه مائل اولسنه رغماً طهارت و عصمت و تأیید
و حکمته مظهر اوله رق درجه سی بزم و حق بالعموم روحانیلرک فوقنده بولنه بیله جکفی
سویلیورلر ایدی .

م توسطک روحانی اولسنی لازم کورن (صابئه) دیورلر ایدی که : عالمک ؛ شائبه
حدوئدن مقدس و منزّه اولان بر فاطر حکیمی واردرکه اونک عتبه جلالته و ارمقده کی
عجزمنی اعتراف ایدرز . بز اونک درگاه مزتنه یالکمز نزد الوهیتنده کی مقربلرندن اولان
متوسطلر ایله یاقلاشه بیلیرزکه اونلرده جوهر و فعل و حالت اعتباریه مطهر و مقدس
اولان روحانیلردر .

بوروحانیلر جوهر اعتباریه مقدسدرلر :

چونکه بونلر ؛ مواد جسمانیه و قوای جسدانیه و حرکات مکانیه دن منزّه و مبرادرلر .

طهارت اوزرینه مجبول و جناب حق تقدیس و تسبیح ایله مشغولدرلر . جناب حق امرلرینه مخالفت ایتمزلر و هنر نه امرلرینه در حال یاپارلر .

بوخصوصده بزه ارشادانده بولنان معلم اوللرمز [آغاذیمون] و [هرمس] در [۱] بز؛ [رب الارباب] و [آله الآلهه] یه بوآلههمن اولان روحانیلر واسطه سیله تقرب ایدرکه بونلر ؛ (آله الآلهه) نزدنده بزم وسائل و وسائطمز و شفاعتجیلرمندرلر .

فقط اولآلههمن اولان روحانیلر ایله آرمزده برمناسبت تأسیسی احباب ایتدیکندن بر پیغمبره محتاج اولمقسزین صرف عقلک امر ایتدیکی وجه ایله طبیعی شهوتلرک کیرلردن کندمزى تطهیر ایتک و مجاهدات ایله اخلاقزى تهذیب ایتک کی فضیلتلری اکتسابه مجبوریمز واردرکه بونلر ایچوند ده دعالرده بولنمق ، نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ، قربان کسمک ، بخور یاقق و بوضورتله روحانیلر ایله مناسبت کسب ایدوب اونلردن (آله الآلهه) یه تقرب خصوصنده تضمرعانه بولنمق لازمدر .

بوروحانیلر جوهر اعتباریله ده پاک و مقدسدرلر :

بونلر اختراع و ایجادده و شؤفاتک بر حالدن دیگر بر حاله انقلابنده و مخلوقاتک نقصاندن حد کماله توجیهنده متوسط اولان سبیلدر . الوهیت مقدسه دن قوت آلهرق موجودات سفلییه فیوض افاضه ایدرلرکه یدی سیاریلیدزلرک محرکرنده کی حرکتلرنی اداره ایدن (مدبرات) بوروحانیلر جمله سندنذر . بزم روحلرمزه بدنلرمز هیکل اولدیفی کی بویدی سیار ییلدیزلرده اوروحانیلرک هکلریدر . روحانیلرک فعللری ؛ طبایع و عناصرده انفعالات

[۱] (شهرستانی) (الملل والنحل) نده « ج ۲ ، ص ۱۴۲ ، مصر طبعی » بو (آغا ذیمون) ک (شیت) و (هرمس) ک (ادریس) (علیها) اولدقلرنی سوبیلور . یوقاریده سوبیلدیکمز وجهله (فلاسفه السیون) رجال شریعتک بعضاً تأیید ساوییه مظهر اولدقلرنی قبول ایتدکاری کی (صابته) ده (آغا ذیمون) ایله (هرمس) ک مؤیدیتنی قبول ایدرلرسه ده بونلردن بشقه پیغمبرلر اولدیفنه قائل دکلدلرلر . بونلر (هرمس) ک عالم روحانییه صعود ایله روحانیلر زمهره سنه النحاق ایتش اولدیفنی سوبلرلر .

بوزات حقنده (ابن الندیم) ک (فهرست) نده « ص ۳۵۲ » کوریلان معلومات شودر : (هرمس) ک کیم اولدیفنده اختلاف واردر . یدی سیار بیلدیز نامه یر یوزنده بتا ایدلمش اولان معبدلردن (عطار) معبدینک سادنی اولدیفنی و (کلدانی) لساننده (عطار) (هرمس) دنیلدیکندن کندیسنه بو نام ویرلمش بولندیفنی سوبیلنلر واردر . ینه (شهرستانی) یه کوره « عین صحیفه و عین جلد » برجلره و سیاریلیدیزلره اسم وضع ایدن و بولره شرف ، وبال ، اوج ، حضیض ترتیب ایلمن و ثلثیت ، تسدیس ، تربیع ، مقابله ، مقارنه و سائرله ایله مناظر تعین ایدن بو (هرمس) در .

حصوله کلمه و بوندن ده مرکبات طبیعیه ده ترکیبات و امتزاجات وقوع بولمق ایچون بوهیکلری مقادیر مخصوصه اوزره تحریکدرکه (ارباب) دینلان بوهیکلره عین زمانده فعللرندن طولانی (آباء) و عناصر طبیعیه ده انفعاللرندن طولانی (امهات) دینلیر .
 بورو حانیلرک حالتلرینک دخی پاک و مقدس اولمسی کنیدیلرینک دائما لذت و راحت و بهجت و سرور ایچنده اولملری و (رب الارباب) ک جوار رحمتنده کنیدیسنی تسبیح و تقدیس و تمجید و تهلیل ایله مشغول بولمئلرنددر .

(صائبه) دیرلرکه : کائناتده کی شتون کلیه بی اداره ایدن کلی روحانیلر اولدینی کی شتون جزئی بی اداره ایدن جزئی روحانیلر دخی وارددر . یاغور جنسی اداره ایدن برملک اولدینی کی هر قطره یه مؤکل اولان برجزئی ملکک دخی وارددر . یاغور ، قار ، طولو ، روزکار ، قوس قزح ، هاله ، کهکشان ، شمشک ، ییلدیرم و سائر کی آثار جویه یه و حرکت ارض ، سیل ، سیس و سائر کی وقوعات ارضیه یه مؤکل مدبرات وارددر .
 (صائبه) کائناتده موجود اولان بتون ذراته مؤکل اولان قوای ساریه بولندیغنی و بونلرک ماده و هیولی کی شیلردن دکل (لاشی) دن ابداع اولنمش و تمامیه ظلمتدن مبرا انوار محضه دن عبارت بولنمش اولدقلمی سویلرلر .

(صائبه) یه کوره بورو حانیلر امرباری ایله ابداع ایدلمش اولدقلمدن امری و قوی اولوب خلقی و فعلی دکلدرلر . مبادی موجودات اولان بورو حانیلردن انفصال ایله ابدانه اتصال ایتیش و ابدانک کیرلریله کیرلنمش اولان ارواح انسانیه بوسقوط و نزولدن اخلاق زکیه و اعمالی مرضیه ایله تمیزلندکدنصکره بونلرک منسوب اولدقلمی طالع عروج ایدرلرکه بونلرجه (معاد) بوعروجدر . انسانه تطبیق اولنان بوسقوط و نزولی بتون کائنات تعمیم ایله دیرلرکه : بتون ذرات کائنات مؤکل اولان قوای ساریه روحانیه دن کائناتک هر ذره سی سقوطه اوغرایه رق بر شخصک کولککسی کی عالم خلق وجوده کلش و یکدیگرینه ضد اولان عناصر اربعه شر و فسادک منبئی اولمشدرکه انسانک معادی بو سقوطدن قورتیلهرق تکرار عالم اصلینسه عروج ایله اولدینی کی بتون کائناتک معادی ده عموماً بو ظلمت سقوطدن قورتیلهرق نور عروجه مظهر اولمسی و مبادی اوله التحاق ایتسیدر .
 بونلرجه (آغایمون) دن منقول اولدینی وجهله بومبادی [باری تعالی ، عقل ،

نفس ، مكان ، خلا [اولق اوزره بشدر [۱] مجوسيلر دخي - اصلي مجوسيلر (شويلر) دكل - (صابه) كبي ازلي واصلی اولان بومسادى اوله (نور) اطلاق ايدرك بونلرك مقابلنده ظلمتي آلمشدر دكه ظلمت ؛ مبادينك سقوطيله كائناتك وجوده كلمسى معناسنه اولديني كبي (نور) دخي كائناتك ظلمتدن خلاص بولهرق مبادى اصليه عروج ايتمسندن عبارتدر . [۲]

(عمرالفاروق) (ر،ع) ك ايرانده كي غلبه سي ؛ دينيله بيليركه اسلام تاريخا اك اسكي ايچون معنوي برمغلويت تشكيل ايتشدر . ايران مجوسيلكي اسلام باطني كيمر ؟ برده سي آلتنه كيزلنهرك صفوت اسلاميه بي شائبه دار ايتلكده كيكما مشدد . (علي بن ابى طالب) (ر،ع) ك بالذات شخصى او كنده كمنديسنه الوهيت اسناديله باشلايان برحركت موجود اولديني بيلمكده يزكه بوحركتي تنظيم ايدنلرك باشنده اك قديم شخصيت اولق اوزره (بنى اسد) موالييسندن [غير عرب] (ابوالخطاب محمد بن ابى زينب) ي بوليورز ، بوآدم حقنده فا كوله من نامه در دست طبع اولان (ابوالحسن الاشعري) نك (مقالات الاسلاميين) نام اثريله (ابن حزم) ك (الفصل) و (شهرستاني) نك (الملل) نده كوريلان معلومات شودر :

[۱] (يرانشهرى) وبوكا تبعاً (محمد بن زكريا الرازى) دخي (آغازيمون) كبي يش جوهر قديم اثبات ايدرلر ايديسه ده «بارى ، مكان ، نفس» ده (آغازيمون) . اشتراك ايتمش اولان بوذاتلر (آغازيمون) كبي دردنجي اولق اوزره (هقل) ي وبشنجي اولق اوزره (خلا) ي دكل ؛ بونلرك يرنده (هيولى) و (زمان) ك قديم اولدقلىني قبول ايتدقلىرندن (اصحاب هيولى) نامي آلمشدر دكه بونلرجه (هيولى) تركيبدن خالى اولان غايه الغايه كوچوك جزء فردلردر . [۲] مجوسيلردن (شوى) اولانلره كوره خير وشر ومنفعت ومضرت وصلاح وفسادى آره لرنده تقسيم ايتمش اولان ابى مبدى قديم واردركه بونلردن برى (يزدان) ديكرى (اهرمين) در . بونلرجه (يزدان) ايله (اهرمين) يكديكريله محاربه ايدن ايكي اردو قومانداني كبي تأمين غلبه ايچون اوغراشمقده درلر . نورك غلبه نهائيه سيله ختام بولهجق اولان بو محاربه نور ايله ظلمتك برى برلريله امتزاجلرندن يدى بيك سنه صكره نهايت بولهجقدر . (مانى) مذهبندن بولنانلردن (۲۷۱-۷۸۴) ده برحيات اولان (ابوسعيد) نامنده كي كيمسه نك رآينه كوره بومحاربه نك مدت (۱۲۰۰) سنه در . وبوذاتك افاده سنه نظراً مذكور (۲۷۱هـ) سنه سنده مبدأ امتزاجدن (۱۱۷۰) سنه مرور ايتمش اولقله بوتاريخدن (۳۰۰) سنه صكره يعنى (۵۷۱ - ۱۱۷۰) ده خلاص مدت حلول ايتمش اولهجق ايدى .

(الملل والنحل) نده «ج ۲ ، ص ۸۶» بزه بونى خبر ويرن (شهرستاني) بو اثر معروفى (۵۲۱-۱۱۷۰) ده يازديني بوتاريخه نظراً زمان خلاصه الى سنه قالمش اولديني بيان ايدسيور وطرز افاده سندن كمنديسنك ده آرز وچوق (ابوسعيد) ك فكريته اينانمش اولديني كوريليور .

(ابوالخطاب) كنديسنك (جعفرالصادق) ك طلبه سندن اولديغنى سويليور ايدى .
 بو آدم اماملرك مظهر وحى اولان پيغمبرلردن بولندقلرينى وير يوزينك برى (ناطق)
 ديكري (صامت) اولقى اوزره هر زمان ايكي امامدن خالى اوله ميه جغنى ادعا ايديو رايدي .
 بو ادعاسنى براز دها ايلري كوتوره رك اماملرك آله اولدقلرينى و كرك (جعفرالصادق)
 و كرك پدرلرينك ده بواله لردن بولندقلرينى و الوهيت نورينك نبوت و نبوت نورينك ده
 امامته حلول ايدرك تداخل انوار و قوع بولديغنى و بوانوار و آئاردن عالمك خالى اوله ميه جغنى
 سويليور ايدى . و (جعفرالصادق) زمانك الهى اولوب كنديسنك كوريلان صورت
 و بدنى محسوسات عالمه تنزلنك بر ضرورتى اولديغنى و بوضورتى قابل رؤيت اولقى ايچون
 بالضروره ا كتسا ايتمش بولنديغنى افاده ايديو رايدي .

بو آدمك (كوفه) ده بيكلره بالغ اولان اتباعى كنديسنك ده نبوت والوهيتنى ادعا
 ايديو رايدي و حق [فاذا سويته و ففخت فيه من روحى فقعوا له ساجدين - آدمى تسويه ايدوب
 اوكا و روحمن روح نفخ ايتديكم زمان ملكرا و كا سجده ايتديلر . ص ۷۲] آيت كريمه سنه
 استناداً ملكلرك مسجودى اولان آدمك اوغللرندن اولملىله كنديلرينك ده روح الوهيتده
 اشتراكلى اولديغنى سويليورلر ايدى .

بو آدم (الفرق بين الفرق) (ص ۲۴۰) ده كوريلديكى وجه ايله (جعفرالصادق) دن
 اخذ ايتمش اولديغنى ادعا ايتديكى (جفر [۱]) كتابندن آتى به عائد خبرلر و يريور و باشنده
 بولان كيمسه لرى بو كتابك قوتيله ايتديكى كى سوق و اداره ايديو رايدي و بر طرفدن ده
 ينه عين مقصد ايله حديثلر وضع ايتمكى اهل ايتيمور ايدى . كنديسنه تابع اولان كيمسه لر بونك
 هر سوزنى بر معجزه كى تلقى ايتدكلرندن « فيلى كرتشكه و زنجى نى بيض و آقى قاره
 اوله رق قبول ايديو رلر ايدى [۲] » بونك تزويراتى خبر آلان (جعفرالصادق) كنديسندن

[۱] اساساً عربجه ده جفر - قوزى ديمكدر . (ابوالخطاب) ك (جعفرالصادق) دن اخذ
 ايتمش اولديغنى ادعا ايتديكى معلوماتك قوزى دريسى اوزرينه يازيلش اولمى سبب تسميه اولمشدر .
 اسلام عالمده اك چوق اسنادات كاذبه (جعفرالصادق) حضرتلرى حقنده واقم اولمشدر . جفر ،
 بطاقه ، هفت واعضاتك اختلاچى و كوك كورله سى و شمشك چاقه سندن چقاريلان احكام بوجه دن
 اولدينى كى (ابوعبدالرحمن السلمى) نك (حقايق التفسير) نامنده كى تفسيرينده كوريلان اقوال
 باطنيه نك و حقى (رسائل اخوان الصفا) نك بوذاته اسناد اولمى ده بوقيلدندر . (ابن تيميه) نك
 « منهاج السنه ، ج ۱ ، ص ۲۳۱ » سنه مراجعت .

[۲] ولو قال ان الفيل ضب لصدقوا ولو قال زنجى تحول احمر
 (هارون بن سعيد العجلي)
 (ابن خلدون) مشهور مقدمه سنك اللى دردنجى بابنده (جعفرالصادق) دن (جفر) كتابنى

تبری ایتدیکنی اعلان ایتش و کندیسيله هیچ رمناسبتی اولمدیغنی هر کسه بیلدیرمش ایدی . عباسیلردن (ابوجعفر المنصور) علیه قیام ایتش اولان بو آدم (کوفه) امیری بولنان (عیسی بن موسی) [ابوجعفر المنصور ک عمجه زاده سی] طرفندن اتباعندن برچوق کیمسه لر ایله برابر (۱۴۵ - ۷۶۳) ده (کوفه) ده صلب اولوندی .

(ابوالخطاب) دن صکره اتباعندن بر قسمی (کوفه) ده آریا صاتمقله مشغول (معمر) نامنده بر کیمسه یی تألیه ایتدیله که بونلر دنیا ک غیر فانی اولدیغنی و تناسخ طریقله کیدوب کلمه ک نامتناهی اوله جغنی سویلور و جنتی دنیوی سعادت لر و جهنمی فلا کت لر اولق اوزره تأویل ایدیور لر ایدی . شراب و زنا و دیگر محرمات بونلرجه ممنوع دکل ایدی .

[ابوالخطاب] ک اتباعندن اولوب کندیسندن صکره تألیه ایدیلنلردن مذکور (معمر) و (بزغ بن موسی) و سائر کبی معقب لری و ارسه ده بونلر ک اک مهم لری (ابوالخطاب) ک اک ذکی طلبه سندن اولان وینه اصلا عرب اولیان [ابوشا کر میمون بن اسود الخزومی المکی] در . بو ؛ (میزان) نامیله یازمش اولدیغنی اثرنده [۱] (ابن اثیر) تاریخنده [ج ۸ ، ص ۱۰] کوردلیکی وجه ایله عبادت لک باطنی اولدیغنی و جناب حقل سوکیلیرینه و امام لره و بابلره نماز ، اوروج و سائر عبادت لری فرض قیلمدیغنی کبی کندیلیرینه هیچ برشیی ده حرام ایتدیکنی سوبلیرک والد لک و قیز قرداشلر نکاح لری نی اباحه ایدیور و قیود شرعیه ک عوام ناسی تحت ضبطه بولندیرمه معطوف بولندیغنی افاده ایلور ایدی بونلر حرکت لری تشیع پرده سی آلتنده کیزلور و مختلف یرلره کوندردک لری داعیلیرینه جلب قلوب ایچون زهد و عبادت کوسترملری نی توصیه ایدیور لر ایدی . عوام ناسی زهد اظهار یله کندیلیرینه جلب ایتک ایستین بو آدم لر بو خصوصه اوزمانکی تمایلاته کوره شعبده [۲]

(ابوالخطاب) ک دکل (هارون بن سعید المجلی) نک روایت ایتدیکنی یازیورسه ده (هارون بن سعید المجلی) شورایه بر بیتی درج ایتدی کمز اوزون بر شعرنده « برئت الی الرحمن ممن تجفرا » دییه رک صراحه (جفر) . ایناعمش اولانلردن تبرستی اظهار ایتکده در . (الفرق بین الفرق) (ص ۲۴۰) و (ابن قتیبه) نک (تأویل مختلف الحدیث) نه (ص ۸۴) مراجعت .

[۱] (تحفه اثنا عشریه) صاحبی (غلام حلیم) بو اثرینک طقوزنجی صحیفه سنده (باطنیه) دن اک اول کتاب تألیف ایتش اولان کیمسه نک (غیاث) اولدیغنی سوبیلورسه ده (غیاث) ک (بیان) نامنده کی کتابندن چوق زمان اول بو (ابوشا کر) (میزان) نی تألیف ایتش بولنیور ایدی . [۲] بو علمک محصلی دینده ناظره بعض تخیلات ایله افعال غریبه و اعمال عجیبه کوستر مکدر . و مبناسی صاحبنک افعال مزبورده کال سرعتله حرکت ایتکله اشیا یی علی خلاف ماهو علیه کوستر مکدر . (موضوعات العلوم)

نیرنجات [۱] نجوم [۲] کیمیا [۳] وسائرہ کی واسطہ لہرہ مراجعت ایدیورلر ایدی [۴]
(ابو شاكر) دخی (ابو الخطاب) کی ائمہ اہل بیتك عالم اسلامہ کی موقعدن استفادہ
ایتمك مقصدیلہ (جعفر الصادق) ك پدری (محمد الباقر) ہ اسناد آبر (كتاب الصفات) اور تہ یہ
چیقارمش ایدی کہ بوكتابك مضمونی اشاعیدہ ذکر ایدیلہ جكدرد .

(ابو شاكر) عباسیلر طرفندن تعقیباتہ اوغرادیغندن (قدس) و (طبرستان)
طرفلرندہ جبری سیاحتلر اجراسنہ مجبور اولمش ایدی کہ بوسیاحتلری اثناسندہ کندیسنك
بعض بویوك موقفیتلر اللہ ایتدیكندہ شہہ یوقدر .

(جعفر الصادق) اوغللرندن (اسماعیل) ك اوغلی (محمد) ی تحت تربیہ سنہ آلمش
اولمش بوموقفیلرندن بریدر . (محمد) ك پدری (اسماعیل) (جعفر الصادق) دن اول وفات ایتمكہ
(محمد) جدی (جعفر الصادق) ك نزدندہ بیومش اولدیغندن کویا بالذات (جعفر الصادق)
(محمد) ك تربیہ سنی کندیسنہ حالہ ایتش اولدیغی ادعا ایتش وبوصورتہ (محمد) ی تحت
تربیہ سنہ آلمش ایدی (محمد بن اسماعیل) دخی (ابو شاكر) ك اوغلی اولوب ، اوقلرك
هنوز یه لك و تمرن كچیرلماش اولان قسمنی یایمق ضعیلہ ویا كحلالقلہ مشغول اولمہ سندن
طولای (قداح) دنیلان (عبدالله بن میمون) ی اوغل اتخاذا ایلش ایدی . [۵]

باطنیلرك اك مهم اشخاصندن اولان بو (عبدالله) اوزون بر مدت نبوت ادعا ایلش

[۱] نیرنجات ، نیرك لفظندن مریدر . معناسی تمویہ و تحیلدر . وبوقوای قاعلہ ومنفعلہ بینندہ
غرائب امتزاجات اظهار ایلكدرد . (موضوعات العلوم)
[۲] بر علمدركہ آنكہ تشكلات فلكیہ ابلہ كون وفساددہ واقع اولان حوادث - كه احوال
كائنات جو ومعادن ونبات و حیواندر - استدلال ابلہ بیلینور . (موضوعات العلوم)
[۳] بر علمدركہ حواہر معدنیہك خواصنی مساب و خاصہ جدیدہ آخری افادہ وجاب ایتمك
طریق معلوم اولور . (موضوعات العلوم)

[۴] بزجہ شخصیتی تمامیلہ معلوم اولمیان (جابر) ہ منسوب كیمیایہ عائد كتابلر دخی بوجملہ دندرد .
بونك (جعفر الصادق) و (اذر الحمار المنطقی ؟) دن روایت ایتدیكی معضل كتابلردن بر حقیقت
چیقارمغہ امكان یوقدر .

[۵] (تحفہ اثنا عشریہ) دہ (ابو شاكر) ك (محمد بن اسماعیل) ی تحت تربیہ سنہ آلمش
اولدینی و دہ (محمد بن اسماعیل) ك (عبدالله بن میمون) ی کندیسنہ اوغل اتخاذا ایتش اولدینی
ذكر ایدیلهرك یالكر (ابو شاكر) ك اوغلی (عبدالله بن میمون) ك (جعفر الصادق) ك وفاتندن
صكرہ (محمد بن اسماعیل) ك كولهسی (مبارك) ابلہ ملاقات ایتش وبوكا کندیسنك (محمد بن
اسماعیل) ك شیعہ سندن اولدیغی سویلیهرك افندیسی طرفندن اسرار ومودعاتی حامل بولندیغی
ییلدیرمش اولدیغی كوریلكدہ در . « ص ۸ »

باطنیک تارینچی

وعوام نامی اغفال ایلک ایچون مختلف حیللره مراجعت ایتمش ایدی . بوجهل دن اولمق اوزره اوزاق برلرده کی منسوبلرینک کوکرجین پوسته لریله کندیسنه کوندردکلری خبرلری بر معجزه کی خلقه سویلر و بر مدت صکره بوخبرلر تحقق ایلر ایدی .
 بوده باباسی کی حکومت طرفدن تعقیب ایدلر یکنندن (عسکر مکرم) . و بورادنده (بصره) یه فراره مجبور اولدی . بوراده دخی دیکیش طوتدیره مدیفندن (حص) جوارنده کی (سلمیه) یه کلوب بوراده اشترا ایلش اولدینی چقتلکلرنده اوطورمغه و اطرافه داعیلر کوندرمکه باشلادی . باطنیک کی تحت انتظامه آتش اولان بو (عبدالله) نبوت ادعاسندن صرف نظریله خلقی آل بیتدن برامام معصومه دعودت ایدیور و کندیسنه بوامامک حواریسی صفتی و یرییور ایدی . (ابن الندیم) ک [فهرست ، ۱۸۶ - ۱۸۷] نده کوریلدیکی وجهله بوبابا ایله اوغل [ابوشا کریمون بن اسودالمخزومی و عبدالله بن میمون القداح] (باردیصان [۱]) مذهبنده ایدیلر .

[۱] مجوسی مذهبلری آراسنده صاییلان (دیصانیه) مذهبنک رئیسی اولان « باردیصان - ابن دیصان » یوکسک برعائله دن (۱۰۵۴ م) تاریخنده (اورفا) ده دنیایه کلش ایدی . (دیصان) اسمی کندیسنه بونامده کی برنهرک اوزرنده دنیایه کلش اولسی مناسبتیله و برلش ایدی . اوتاریخده (اورفا) وجوارینه مالک اولان طقوزنجی (ابقر) ک بر شهزاده سیله برابر تربیه ایدلش ایدی . (باردیصان) ابتدا (هیراپولیس - منبج) مدینه مقدسه سنده بریوان آلهنک کاهنی اولش ایدی . (ابقر) لردن برینک تأثیریه خرسیتیانلی قبول ایتمش ایدیسده خرسیتیانلرک عقاید مقبوله سنه مخالف اعتقادندن طولانی کلیسادن طرد ایدلش ایدی .

بونک تأسیس ایتمش اولدینی مذهبنک اک بارز نقطه سی صابیلر کی شؤنات کونیه یه ییلدیزلرک حاکم اولمیشدر . کندیس (زبور) طرزنده یوزالی قدر الهمیلر یزمیشدر . کندیسندن اوتوز سنه اقدام ظهور ایتمش اولان (مرقویه) نک مؤسس اولان (مرقیون) عیننده برکتانی وارددر . طلبه سنندن (فیلیپوس) طرفندن روایت ایدلش اولان (قوانین الممالک) نامنده کی اثر فلسفیی (مرقس) نامنده بر مستشرق طرفندن (سریانی) لسانندن آلمانجه یه ترجمه ایدیلرک (۱۸۶۳) ده طبع ایتدیرلشدر . (ابوالرحمان البیرونی) نک (الآثار الباقیه) سنده کوریلدیکی وجهله (عیسی) (ص ، ع) دن روایت ایتمش اولدینی بر انجیلی وار ایدی .

(رابولا) نامنده کی (اورفا) اپسکوپوسی (۴۳۵ م) ده (اورفا) ده کی دیصانیلری محو ایتمش ایدیسده اوننجی عصر میلادی یه قدر بونلر مختلف برلرده کوریلکده درلر . (ابن دیصان) (۲۲۲ م) ده وفات ایتمشدر . مشهور (مانی) مذهبی (ابن دیصان) ک مذهبندن اقتباس ایتمشدر . (ابن الندیم) ک (فهرست) نده (ابن دیصان) . اسناد اولنان (کتاب النور والظلمه) و (کتاب روحانی الحق) و (کتاب المتحرک والجماد) نام اثرله شهلی نظر ایله باقائلر وارددر . بو اثرلرک (ابن دیصان) ک اولدینفی سوییلنلر نادر دکلدر .

شونده استطراداً علاوه ایدمکه : (ابن اثیر) ک ؛ مشهور تاریخنده « ج ۸ ، ص ۱۰ ، مصرطبی ،

بناءً عليه يارديصايلر، زردشتيلر، مانيلر وهيچ بردين ايله مقيد اولميان فيلسوفلر بونلكه برلشورك تشكيلات وجوده كتيرديلر وژه زوويتلردن چوق زمان اول [مقصده ايصال ايدن وسائلط عفوا و لنور] قاعده سني دستور اتخاذايتديلر. بونلره كوره هر دين اصلمز اولمق نقطه سنده برلشيور ايدى. فلسفه ديندن عالى ايدى. عوام فاس بونلرك نظر نده (أشك) ايدى. (مأمون) زماننده بو (عبدالله بن ميمون القداح) در دست ايتديريلوب (دندان) ناميله معروف اولان طلبه سندن اهوازلى (احمد بن حسين بن سعيد) ايله برابر (كوفه) ده حبس ايدلدى. (۲۱۰ هـ) ده (عبدالله) حبسده وفات ايدلى. محبسدن تخلص نفسه موفق اولان (دندان) [الفرق بين الفرق، ص ۲۶۶] ده كوريلديكى وجه ايله (بدین) كوردلرينى كندى مذهبده ادخاله موفق اولدق نصكره بوده (۲۵۰ هـ) ده (قم) ده وفات ايدلى.

(عبدالله بن ميمون القداح) دن صكره پدريتك مقامى اشغال ايتش اولان اوغلى (احمد) مجموعه مزك دردنجي صايسنه درج ايديلان (فاطميلر و حسن صباح) نامنده كى مقاله مزده سويلديكمز وجهله (كوفه) اهاليسندن (ابوالقاسم رستم بن الحسين بن حوشب) نامنده بر دولكرى كنديسني بندايتش و بونلر (يمن) اهاليسندن اولوب (امام حسين) ك تربه سني زيارت مقصديه (يمن) ده كى (جند) دن گلش اولان (محمد بن الفضل) نامنده زنكين بر متشعيك انساى زيارتده حرارتله آغددىغنى كوره رك كنديسني تقرب ايله بونى مذهبارينه ادخاله موفق اولمشلر ايدى كه بو آدمه (يمن) كيدن (ابن حوشب) بوراده باطنيكى تعميم ايتش و بورادن ده مغربه كوندرديكى داعيلر واسطه سيله مذكور مقاله ده تفصيلاً كوسترلديكى وجه ايله (بنى اغلب) و (بنى مدرار) و (بنى رستم) حكومتلرينى اورتادن قالديره رق عظيم بر حكومت تشكيل ايشلر ايدى.

(ابن حوشب) مركزز فعالىق اولان (يمن) ده دخى برچوق موفقيتلر الدهايدهرك (بحرين) حكومتى وجوده كتيرمش ايدى.

عين زمانده؛ (قراطمه و سنان - راشدا الدين) عنوانيله چكن نسخه ده يازديغمز مقاله ده سويلديكمز وجهله (حمدان - قرمط) طرفندن (كوفه) خارچنده باشلايان باطنيك حركتى ايلريله بوب (عبدالله بن ميمون القداح) ك طلبه سندن اولوب كنديسييله برابر (كوفه) ده

۱۳۰۱ هـ بو (ابوشاكر ميمون بن اسود) ى (ابوشاكر ميمون بن ديسان) صورتيه آلهرق (ابن ديسان) ى (ابوشاكر ميمون) ك پدري كوسترمنى محتاج تصحيح بولقده يز. عين خطا (ابن اثير) دن اول (الفرق بين الفرق، ص ۲۵۶) صاحبنده دخى كوريليركه بوخطا (ابن اثير) طرفندن واقع اوليوب بومهم مورخ كنديسندن اولكى مؤلفره بوخصوصده بلاتحقيق اتباع ايتشدرد.

حبسه القا و لىش اولديغى سويلديكمز (دندان) ۋە نىسبته (دندانى) دىنلان و حمدان - قرمط (ك طلبه سندن اولان (زكرويه بن مهرويه) اداره سنده انكشاف ايتدى . (حمدان - قرمط) ك برادري (مأمون) دخى (فارس) ده باطينلىكى نشر ايدىيور ايدى - كه بوندن طولاي قرامطة فارسه (مأمونيه) تسميه اولتور . - (ديلمه) آره سنده (ابو حاتم) و (نيسابور) ده (شعرانى) و (ماوراءالنهر) ده (احمدالسنفى) و (بندانه) ناميله معروف (ابو يعقوب السجزي) طرفلرندى باطينلك هر طرفه ياييلمغه باشلادى . (كياليه) نك رئيسى (احمد بن كمال) دخى بونلردى بريسيدركه (۲۷۰ھ) ده وفات ايدى بو (احمد بن كمال) ك اليوم هندستانده نفوذى باقيدىز . بونلردى (۳۱۹ھ) ده وفات ايدى (ابن المسرة) باطينلىكى (اندلس) ۋە قدر كوتورمش ايدى [۱] بوداغيلر واسطه سيله خلق آراسنده انتشار ايتمكه اولان باطينلىكى فاطمى حكمدارلىرى طوغرىدن ديكىر حكمدارلرله مراجعتله تعميم ايتك ايتيورلر ايدى .

(آل بويه) دن (عضدالدوله ابوشجاع فناخسرو) عباسى خليفه سى (الطابع لله) نامنه (مصر) دن فاطمىلىرى جيقارمق و بونلرك حكومتته نهايت ويرمك مقصديله حركت ايدى جىكى ايتاسسندى (۳۸۲ھ) وفات ايتمش ايدى كه بوتارنخده فاطمىلىرك حكمدارى (العزيز بالله ابومنصور نزار) ايدى .

بوتىلىكى آتلاشمش اولان (ابومنصور نزار) (بنى زيار) دن (قابوس بن وشمكير) (بنى سيمجور) دن (ابوالحسن محمد بن ابراهيم) ى دخى دعوت ايتمش ايدى سده بونلر كنديسنك بومراجعتنى كمال شىدته ردايتمشلر ايدى [۲] فقط (محمدنخشي - نسفى) نامنده كى بر داعى سامانىلردى (نصر ثانى) ى باطنى يايىغه موفق اولمش ايدى . نته كيم ديكىر بر داعى دخى (آل صفار) ك مؤسسى اولان (يعقوب بن ليث) ى آتشرين بر باطنى يايىمش [۱] (اندلس) امويلردى (عبدالرحمن ثانى) نك حفيدىك حفيدى اولوب (۳۸۷ھ) ده وفات ايدى (قرطبه) لى شاعر (عبدالعزيز) دخى (ابن المسرة) مذهبده ايدى [بغية الوعاة ، ص ۳۰۷] بو (ابن المسرة) به دائر (اسپانيولجه) (ابن المسرة) نامنده بر اثر موجود اولديغى مستشرق شهر (ماسينيون) دن اوكره نيورز .

[۲] (بنى سيمجور) دن (ابوعلى بن سيمجور) ال آلتندى باطينلك دعوتته اجابت ايتمش ايدى ، سامانىلردى (نوح ثانى) كنديسنى در دست ايتديروب (سبكتكين) ۋە كوندرمىش و (سبكتكين) طرفندى (غزنه) ده قتل ايدىلش ايدى . بو (ابوعلى بن سيمجور) ك (دانشمند) ناميله معروف اولان داعيسى (ابوالقاسم حسن بن على) دخى سامانىلرك سرعسكرى طرفندى (نيسابور) ده الله ايديلهرك قتل ايدىلش ايدى .

(ويعقوب) بودايدن آلدينى قوتله عباسى خليفه لرني قالديرمق مقصديله (بغداد) اوزرينه يورومش و (بغداد) خليفه سسنگ كنديسى حقنده كي لطفكارلغنه رغماً (يعقوب) ك عباسيلىك علمينده كي آتش غبط و كيني بر درلو سسونمامش ونهايت كنديسى بو اوغورده حياتنى ضايع ايتمش ايدى .

بونلردن صكره قاطميردن (مستنصر علوى) نك داعيلرى اولان (ناصر خسرو) و (حسن صباح) ظهور ايتمش ايدى كه بونلر ك حركت لرني دخى (ناصر خسرو) و (فاطميلرو حسن صباح) نامنده كي مقاله لر مزده ايضاحه چالشمش ايدك. بومقاله لر مزك باشنده سويلديكمز وجهله شيمدى بونلر ك فلسفه لرينه و طرق دعوت لرينه دائر دسترس اولديغمز معلوماتى عرض ايتك ايستيورز .

(حسن صباح) ك [دعوت جديده] سندن اولكي باطنيك فلسفеси و بونلر ك الزامات و نبوت و امامت و مشروشر مقننه كي تفصيلى و طريق دعوت لرى

اثبات ابدلديكى تقديرده ذات بارى ايله موجودات آره سنده اشتراك ايجاب ايدم چكى سويليور ايديلر. بناءً عليه نه اثبات ونه نفى حقيق طرفى التزام ايتمه رك ذات بارى حقنده (موجوددر) ديمدكلرى كې (لاموجوددر) دخى ديميور وبالعموم صفات السهيه ده بو صورتله حكم ايديور ايديلر . بونلره كوره يوقا ريدم اسمى كچن (ابو شاكر ميمون بن اسود) ك كويا (امام باقر) دن روايت ايتمش اولدينى (كتاب الصفات) ده مذكور اولدينى وجه ايله ذات بارينك عالم وقادر اولمى وعلم و قدرت صفتلريله موصوف بولمى عالمله علم و قادرلره قدرت بخش ايتمش اولمى اعتباريله اولوب علم و قدرت صفتلرينك كنديسىله قائم اولمى اعتباريله دكلدر . بونلر ذات بارى يى (قدم) صفتيله دخى توصيف ايتزلر ايدى . (قديم) اولان ذات بارينك امرى و نكله سى اولوب (محدث) اولان فطرتى و خلقى ايدى. بونلر ك (صائبه) ايله عين طرزده اولان قوزموغونيلرى شويله ايدى: ذات بارى قديم اولان امريله بالفعل تام اولان (عقل اول) ى و (عقل اول) ك توسيطله غير تام اولان (نفس ثانى) يى ابداع ايتمش ايدى كه (عقل اول) ايله (نفس ثانى) آره سنده كي نسبت لطفه نك تمام خلقته اولان نسبتى كې ايدى . [۱]

[۱] (ابن سينا) دخى (السلسله الفلسفيه) نامنده كي كوچوك برساله سنده شويله سويليور:

غیر تام اولان (نفس نانی) کمال عقله مشتاق اولدیغندن نقصاندن کماله طوغری اولان بر حرکتیه محتاج اولدی . و نقصانندن کماله طوغری اولان بو حرکتده بر آلت حرکتیه محتاج اولدی . بناءً علیه افلاک حادث اولوب تدبیر نفس ایله حرکت دوریه به باشلادی . بوندن صکرده طبایع بسیطه حادث اولدی وینه نفسک تدبیریه بونلردخی حرکت مستقیمه ایله حرکتیه کله رک معدنلر ، نباتلر و حیوانلر و انسانلر ترکب ایتدی . و نفوس جزئییه ابدان ایله کسب اتصال ایلدی . و انوار افلاک فیضیه بر استعداد مخصوصه مالک اولان انسان نوعی موجودات آره سنده تمایز ایتدی . و عالم بالا مقابلنده اوده بر عالم اولدی . و عالم بالاده (عقل کلی) و (نفس کلی) بولندی کبی انسان نوعی عالمدهده بر شخیصده (عقل کلی) نک وینه بر شخیصده (نفس کلی) نک بولنسی واجب اولقله (عقل کلی) نک مشخصی اولان (بنی - ناطق) و (نفس کلی) نک مشخصی اولان (وصی - اساس) ظهور ایتدی . و عالم بالا ؛ عقل و نفس و طبایع ایله دائراً مدار حرکت ایتدی کبی نفوس جزئییه مشخصه دخی هر زمانده نبی و وصینک تحریکیله عالم بالا و فتنجه تحریک ایتکده درکه بو حرکتلر قیامت زمانی حلول ایدوب تکالیف مرتفع و شرایع مضحمل اولنجهیه قدر هریدی دورده بر دوره اولق اوزره دوام ایده جکدر که بو حرکات فلدکیه و سنن شرعیه نفسک

واجب اولان (اول تعالی) ذاتی بیلدی و بوعلمندن (عقل) واجب اولدی . بوعقلده (اول تعالی) یی وده مادون الاولی بیلدی و (اول تعالی) یی بیلمه سندن (عقل نانی) و مادون الاولی بیلمه سندن (فلك اطلس - فلك اقصى - عرش) ک نفسی واجب اولدی . صکره (عقل نانی) (اول تعالی) یی وده مادون الاولی بیلدی و (اول تعالی) یی بیلمه سندن (عقل ثالث) وده مادون الاولی بیلمه سندن (فلك الکواکب - کرسی) ک نفسی واجب اولدی . صکره (عقل ثالث) (اول تعالی) یی وده مادون الاولی بیلدی . و (اول تعالی) یی بیلمه سندن (عقل رابع) وده مادون الاولی بیلمه سندن (فلك زحل) ک نفسی واجب اولدی . بو ترتیب ایله (عقل خامس) و (فلك عطارد) ک نفسی واجب اوله رق بوضوئله (فلك اطلس) و (فلك الکواکب) ایله بدی سیار بیلدیزک مجموعی اوله رق طقوز نفس و بونلره مقابل یینه طقوز عقل ایله (عقل اول) ک مجموعی اولان اون عقل واجب اولمش اولور که عقل عاشره (عقل فعال) و (واهب الصور) دیرلر . و (فلك تحت القمر) دیدکاری ارض مزده حادث اولان شئونات افلاک بکدیگرلرینه قارشی اولان نسب و اضافاته کوره بوعقل عاشردن محدث ایدر .

(غزالی) دخی فلاسفه یی ردأ قلمه آلمش اولدیغی (تهافت الفلاسفه) نامنده کی اثرینه مقدمه اولق و فلاسفه نک استناد ایتدکاری پرنسیپلری باشند باشه کوزدن کچیرمک اوزره یازمش اولدیغی (مقاصد الفلاسفه) نام اثرینک بشیخی مقاله سنده (ص ۲۱۷) مبدأ اولدن اشیا نک صورت صدورینی فلاسفه لسانندن عین صورته بیان ایتکده در .

عقل درجه سنه وصول بولوب عقل ایله اتحاد ایتسی و بالفعل عقل مرتبه سنه یتیشوب کال بولسی ایچوندر . نفس عقل مرتبه سنه وصول بولدینی وقت افلاک و عناصر و مرکباتک تراکیبی منحل اوله جق و کوکاکار یاریلوب ییلدیزلر دوکوله جک و ارضک شکلی دیکشه جکدر که (قیامت کبری) بودر . [بونلردن معنای مجازی مقصوددر] (قیامت کبری) ده انسانلر محاسبه ایدیله جک و خیر و شر و مطیع و عاصی سچیله جکدر . و جزئیات حق نفس کلی به و جزئیات باطل شیطانه اتصال ایدیه جکدر . وقت حرکتک سکونه منتهی اولدینی زمانه قدر (مبدأ) دوام ایتش و وقت سکوندن مالا نهاییه قدر (معاد) و کال تجلی ایتش اوله جقدر . نوع انسان عالمی عالم بالایه مقابل اولوب عالم بالا کی نوع انسان عالمده ده عقل و نفس بولدینی کی بو عوالم دخی شریعت عالمه مقابلدر . بناءً علیه شریعتده کی فرض، سنت، بیع، اجاره، هبه، طلاق، جرح، قصاص و سائر کی نه قدر احکام و ارسه بو عوالمده اونلرک برر مقابل و موازیلری واردر . چونکه شرایع [عوالم روحانیة امریه] و عوالم [شرایع جسمانیة خلقیه] در، نته کیم بوموازات و تقابل حروف و کلماتک ترکیباتیه صور و اجسامک ترکیاتنده دخی کوریلیر (۱) مرکبیه و حروف مفرده تک مرکباته نسبتی بساطت مجرده تک اجسام مرکبیه نسبتی کیدر . و هر حرفک عالمده بر موازیسی و کندیسنه مخصوص بر طبیعی و بو خصوصی طبیعتیه نفوسه بر تأثیری واردر . بوندنطولای طبیاع خلقیه دن مستفاد اولان اغدیه ابدانه غذا اولدینی کی کلمات تعلیمیه دن مستفاد اولان علومده نفوسه غذا اولور .

(باطنیلر) نفی صفات ایتک خصوصنده تمامیه (فلاسفه) به تبعیت ایتشلر ایدی . (ابن الندیم) ک (کتاب الفهرست ، ص ۳۱۸) نده کورولدیکی وجه ایله (صابنه) نامیه معروف قدیم کلدانیلرک بقیه سی اولان (حرنائین [۱]) (علت اولی) به معلولاته عارض اولان هیچ برصفتک لاحق اوله میه جفتی سویلر ایدی . ینه بو کتابده (ص ۳۲۰) کورولدیکی وجه ایله بونلر دیرلر ایدی که : الله تعالی واحددر . هیچ برصفت کندیسنه لاحق اولمادینی کی کندیسندن ایجاب طریقله خبر و یرمک دخی جائز دکدر (ارسطو) دخی (مطافوسقا - متافزیک) کتابنده بومعنائی قصداً الله (سولو جسموس - قیاس منطقی) لاحق اولمز دیمش ایدی . بناءً علیه صابنه و (ارسطو) به تبعیتله (الله موجوددر) فضیه [۱] (میسوپوتامیا) ده کال قدیم برشهر اولان (حران) . قیاس خارجنده برنستدر . بو شهر (واسط) کی (حرنائین) تک مرکزی ایدی .

موجبہ سیلہ ذات باریدن ایجاب طریقہ اخباری جائز کورمین باطنیلرک (اللہ لاموجوددر) صورتیلہ برقصیہ معدولہ الحمول ایله دخی اخباری جائز کورمدکترینک سببی اکلامق مشکل دکلدر. چونکہ بوایکنجی قضیہده برنجی قضیہده کی برقصیہ موجبہدر.

(صائبیک) . دائرویرمش اولدیغمز معلومات صیراستنده عرض ایدلیدی وجهله (آغا ذیمون) دن بونلرک نقل ایتمش اولدقلری بش جوهر قدیمه مقابل باطنیلرده (سابق) و (تالی) و (جد) (فتح) ، (خیال) ی قویمشر ایدی که (جد) دن مقصدلری (ماده اولی ، هیولی) (فتح) خلای مطلق و (خیال) زمان مطلق ایدی .

بونلر بواصطلاحاتی شرعه توفیق ایچون دیرلر ایدی که : (سابق) قلم و (تالی) لوحدر . چونکہ الله تعالی نک بالذات کندی کندیسیلہ تأنسندن بلاکلام (کن) ظاهر اولدی . بناءً علیه (کاف) سابق و (ن) آنک تالیسی و برنجی قلم سابق وایکنجی لوح تالی اولدی .

و (جد) که بخت طالعدر بوده منع واعطایه مؤکل اولدی . نته کیم و (تعالی جدک) و (وانه تعالی جد ربنا) و (ولایفغ ذالجد منک الجد) کی نصوص شرعیہده کی جلدردن مقصد بودر . (فتح) دخی (جد) ک وزیردر . و (میکایل) بودر . و (فتح) تسمیه اولنمی (جد) ک کندیسینه حواله ایتمش اولدینی موادی فتح ایتدیکندنطولاییدر . ﴿ انا فتحناک فتحاً مبیناً ﴾ آیت کریمه سنده کی فتحدن مقصد بودر .

(خیال) ایسه پیغمبرلره احکام شرعیہ یی و تأیید الہی یی کتیرن ملکدر . الہیات خصوصنده تمامیلہ فلاسفہ یی تعقیب ایتمش اولان باطنیلرک فلسفه سنده الہیاتدن صکره (نبوات) و (امامت) و (حشر ونشر) مسئله لری کلیر .

بونلرک (نبوات) خصوصنده کی تلقیلری ده فلاسفہ نک تلقیاته قریبدر . بونلرجه بنی (تالی) واسطه سیلہ کندیسینه (سابق) دن قوه قدسیه فیضان ایتمش اولان شخصدر که یو قوه قدسیه (نفس کلی) به اتصال زماننده (نفس کلی) ده کی جزئیاتک کندیسینه منقش اولسنه مهیا ومستعد بولونور.

ننه کیم بعض تمیز روحی انسانلرک رؤیا عالمنده آئیده وقوع بوله جق اموری تمثیل

طريقه وحق بمضاده صراحة كوردكلى واردر . بنى ايسه بو اتصالي محافظه ايدم جك
براستعدادده اولديغندن يقظه حالده كليات عقليه يي محافظه ايدر .

(جبريل) دخى پيغمبره فيضان ايدن عقلدن عبارت اولوب لطافت ويا كشافندن
متجسم بر شخص دكلدر .

(قران) دخى (محمد) (ص ، ع) ك (جبريل) ايله افاده ايديلان عقلدن
كنديسنه فيضان ايدن معارفى عبارده كسوه سنه صوقسيدركه قرانه كلام الهى تسميه اولمى
حقيقى اوليوب جهت الهيه دن ورودي اعتباريله مجازيدر .

بوفىضان ايدن معارفده تركيب اوليوب بساطت واردر . ظاهر اوليوب باطندر . پيغمبرك
بومعارفه كيديرمش اولدينى كسوه ايسه باطن اوليوب ظاهر در . وده پيغمبره فيضان ايدن بوقوه
قدسيه حين فيضانده كامل اوليوب نطفه نك رحمة حلولندن يدى آي صكره تكميل ايتمى
كبي رسول ناطقندن اساس صاده واساسك مومنه وامامه وامامك وزيرى اولان لاحقه
وحجته ونهايت بونلرك يدينجيلرى اولان (قائم الزمان) . قدر يدى بطنده كسب كمال ايدر .
بونلرك الك مهم مسئله لرندن برى وبلدكه برنجيسى اولان (امامت) مسئله سنه كنجه
بومسئله يي باطنيلكك علت غائيه سى اولق اوزره توصيف ايتك ممكندر . باطنيلكده كي
حركتلر بتون بو امامت مسئله سى اطرافنده طويلانير . بونلرجه امام اويله بر
شخصدركه عالمده جريان ايدن وايدم جك اولان خصوصى وعمومى امورك كافه سنه اطلاعى
واردر . وكنديسى قواعد اسلاميه نك اهميتنى صفره تنزيل ايدمرك تعليماتيله بونلرهم
هانكى برمعنايى ويرمك اقتدارينه مالكلدر . ومستجبلرك سعادت قصوايه نائل اولملى
امامك ظواهر شرعيه يي باطنه رد ايله حقائق امورى اظهار ايتمسه وابسته در . وبخصوصده
عقل ومنطقك هيچ برتأثيرى يوقدر . امامك تعليماتنه اتباع ايدنلر تسكليف عمليه دن
قورتيله رق رتبه كماله نائل اولورلر .

بونلرك يكانه غايه لرى بويله بر (امام الزمان) ك موجوديتنى خلقه قبول ايتديرمرك
اوزمانده كي عباسى خليفه لرى عليه برتشكيلات وجوده كيتيرمك وقواعد اسلاميه يي
اورتادن قالديرمق ايدى .

اماملر احوال عالمه دائر كهانفرو شلقلرنده (علم حروف) و (علم نجوم) . استناد
ايدمرك ايدى كه بوخصوصده بونلرك اوزرنده (فيثاغورس) ك اصول موجودات
اولق اوزره قبول ايتمش اولدينى (اعداد) نظريه سنى حرفه تطبيق ايتمش اولان

معقبرینک وشون عالمی نجومک اداره ایتدیکنه قائل اولان صابیلرک تأثیراتی واضحاً کوریلنکده در . [۱]

بونلرجه (حشر ونشر) ک معناسی دخی اهل اسلامک عمومی تلفیسنندن آیری ایدی . معلومدرکه فلاسفه یه کوره کائناتک علت تامه سی اولان جناب حقلک معلولاته تقدیمی زمانی اولیوب ذاتیدر . چونکه علت تامه دن معلولاتک تأخری جائز دکلدر . بوندنطولای بونلرجه جناب حق فاعل مختار اولیوب فاعل موجبدر . موجب بالذاتدر . یعنی برجهله ایله افاده ایدلمک ایستیرسه عالم قدیمدر . باطنیلرجه دخی (سابق) دن (تالی) نک ظهوری لزوم طریقله اولوب قصدواختیار طریقله دکلدر . بناءً علیه بونلرده فلاسفه کی قدم عالمه قائل اولدقلرندن قدیمک عذیم اولسی مستحیل اولمسنه بناءً حشر ونشری عالمک منعدم اوله رق تکرار احیا ایدلسی معناسنه آمازلر .

بونلرجه (حشر ونشر) (قائم الزمان - قائم قیامت) ک اظهار باطن ایدره ک حقایق اموری کشف ایتیمی و دور دنیایی ختم ایله دور جزایی کشاد ایدره ک دور عملی دور علمه قلب ایلسیدر . نیته کیم (حسن صباح) ک خلفلرندن (خواند حسن) (۵۵۹ هـ) رمضانده منبره چیقاراق : « بن امام ؛ دنیادن تکلیفاتی قالدیردم و ظاهر شریعتله عملی رفع ایتدم بو دور قیامت زمانیدر . » دییه خطاب ایتدکنصکره منبردن اینوب اوروجنی بوزمش ایدی که بوکاتبه اجمله سی ده اوروج بوزمقدن بشقه درلودر لوسفا هتلرده بولنش ایدیلر .
برمؤلفک بزه خبر و بردیکنه کوره بونلرک مشهور داعیلرندن (ابو یعقوب السجستانی) [۲]

[۱] نته کیم بحرین قرامطه سنندن بری مغلوب اوله رق (هجر) ه عودته مجبور اولسنی همم ایدمه ماش و بر آتی قرییده مظفر اوله جفنی بروه آتی قصیده سیله خبر ویرمش ایدی :

اغرم منی رجوعی الی هجر	فعما قلیل سوف یأتیکم الخبر
اذا طلع المریخ فی ارض بابل	وقارنه النجمان فالخندر الخندر
الست انا المذکور فی الکتب کلها	الست انا المنعوت فی سورة الزمر
سأملك اهل الارض شرقاً ومغرباً	الی قیروان اروم والترك والخرز

« سزی نیم (هجر) ه رجعت آلداتدی . آذربمدت صوکره کوره جکسکر . (بابل) طرفندن »
« (مریخ) طوغوب (زحل) و (مشتری) اوکا مقارن اولدیفی زمان کندیکری قوریک !! »
« کتابلرک کافه سننده خبر ویریلان بن دکلیم ؟ ..! (سورة الزمر) ده وصف ایدلمش اولان »
« بن دکلیم ؟ قریباً یروزینک شرقنه و غربنه مالک اوله جفم ! (قیروان) ه (روم) و (تورک) »
« و (خزر) دیارینه مالک اوله جفم .. »

[۲] (ماوراءالنهر) داعیلرندن اولوب (۳۳۱ هـ) ده ترکستانده قتل ایدلمشدر . (اساس

(کتاب الافتخار) نده قیامت حقنده شویله سویلور ایدی : « اهل ظاهره قارشی بزم اک بویوک افتخارمزی قیامت بیلیمه من تشکیل ایدر . قیامت بر مسعود زمانده افضل واشرف اولان بذاتک قیامندن عبارتدر . صاحب دور اولان بوذات باطنی اظهارایله یکی بردنیا وجوده کنیر واهل باطنی اهل ظاهره شرنندن وقایه ایدر .. »

امامک اظهارباطن الیمسبله تکمل ایتمش اولان انسانلردن تکالیف عملیه ساقط اولور . وکنیدلرینه هر درلو لقاؤذ دنیویه دن بلا قید وشرط استیقای حظوظ ایتلمری اباحه ایدیلر ایدی . بناء علیه باطنیلر جنی بوراده بولمشلر ایدی . بونلره مقابل تکالیف عملیه ره رعایت ایدنلر دخی جهنمده ایدیلر .

بونلر مرتبه کماله واصل اوله مین انسانلر حقنده تناسخی قبول ایدرلر ایدی . نته کیم (ناصر خسرو) ک (زادالمسافرین) نام کتابنده (ص ۴۲۲ - ۴۲۳) کوریلدیکی وجه ایله (ابو یعقوب السجستانی) (کشف المحجوب) نده و (رساله باهره) سسنده مرتبه کماله واصل اولمیان انسانلرک تناسخه دوچار اوله جقلرینی سسولمش اولدینی مذکوردرکه (قرامطه وراشدالدین سنان) نامنده کی مقاله مزه درج ایتمش اولدیغمز (راشدالدین) ک مناقبنده دخی بو تناسخ اعتقادی کوسترن برحکایه موجود ایدی [۱] . بونلرک خلقی کندی مذهبلرینه ادخال ایچون التزام ایتدکلری طریق دخی فوق العاده احتیاطه رعایتله تدریجی براساسه ابتنا ایدور ایدی .

(الفرق بین الفرق) ایله (غزالی) نک خلفاء عباسیه دن (المستظهر بالله) نامنه

الدعوة) ، (تأویل الشرایع) ، (کشف الاسرار) ، (المقالید) ، (البشاره) ، (الرسالة الباهره) ، (کشف المحجوب) وسائر نامنده اثرلر یازمش اولدینی مریودر .

[۱] بو ؛ (زادالمسافرین) نام کتابنده باطنیلرک خلافتده اوله رق ازلیت عالم علیهنده متعدد دلیلرک ترمش وهیچ بروقت شریعتده کی احکام ظاهره بی اهماله جواز ویرممش اولان (ناصر خسرو) عین زمانده تناسخی دخی جائز کورمیور ایدی . (کشف المحجوب) صاحبی (خواجه ابو یعقوب السجستانی) نک تناسخی لازم کورمسی کندی امامی اولان (مستنصر علوی) نک دخی قبول ایتدیکنی و (ابو یعقوب) ک کندیسنه سودا غلبه ایله مختل الشعور اولدینی وقتده بوفکره ذاهب بولمش اولدینی (مستنصر) دن نقلاً عین کتابک عین صحیفه سننده ذکر ایتکده در .

(ناصر خسرو) ک باطنیلرک خلافتده اوله رق بویه تمایلات دیندارانه اظهار ایتسی ابرانه نسبتله داهای زیاذه قواعد اسلامیه ره مربوط اولان تورکستان محیطنه انطباق ایتک مقصدیه منمطف اولقی احتمالی اولدینی کی اساساً قوتلی برتبیته دینیته آلمش اولان بو ذاتک قارشیسنده امامی اولان (مستنصر) تستر ایدرک کندیسنک تمایلاته مماشات ایتمش اولسی وبوصورتله باطنیلرک (ناصر خسرو) ک شخصنده بخصوصی سیما کوسترمش بولنسی احتمالی دخی وارددر .

تالیف ایتش اولدینی (المستظهری [۱]) سنده کوریلدیکی وجه ایله دعوتک برنجی مرتبه سی
(تفرس) ایدی .

داعی ؛ اریاب ذکادن اولوب کندی مذهبلرینه جلب ایله مکمل اولان کیمسه لر
ایله جلب ایدیله میه جک کیمسه لری تفریق ایتسی لازم ایدی بوندنطولایی داعیلره عائد
دستورلرک برنده : « قندیل اولان اوده سوز سویلیک . » دنیلیمشدرکه بوندن مقصد ؛ علم
کلام بیلن وارباب نظردن بولنان کیمسه لرک یانلرنده دعوته دائر شق شقه ایتماک ایدی .
دیگر بردستورلرنده « چوراق یره تخم آتیمک .. » دیمه لری دخی داعیلرک کندی
مذهبلرینه جلبی ممکن اولیان کیمسه لره سوز سویلیه رک فراستسزک ایتش اولملرینی
منع ایدی .

(تفرس) دن صکره (تائیس) کلیور ایدی که بوده مقصدلرینه دوعرو قازانق
ایسته دکاری کیمسه لرک تمایلرینه کوره حرکتدن عبارت ایدی . داعیلر ؛ عبادته مائل
کوردکلی کیمسه لری زهد و عبادته تشویق ایله اوکا قارشو فوق العاده زاهد کورینور
ایدیلر . بونلری کندیلرینه تمامیه تائیس ایتش اولق ایچون هرکیجه بونلردن برینک
خانه سنده بیتوت ایدر ویانلرنده بولنان کوزهل سسلی کیمسه لره قرآن تلاوت ایتدیره رک ختام
قرآنده غایت لطیف موعظه لرده بونلورلر وهرکس کندی اوطلرینه چکلدکلی وقت بونلر
خانه صاحبک مطلع اولدیغنی بیلدکلی حالد بیلیمه مزلیکدن کله رک حرارتلی کوزیاشلری ایچنده
نماز قیلیمغه باشلارلر . وبر مدت صکره خانه صاحبک اطلاعنی حس ایتدیکنی کوستریر
برطرزده عبادتی کیزله مک ایستین حقیقی زاهدلرکی احضار ایدیلن یتاغه یانه رق اوپورلر ایدی .
عبادتی استخفاف ایدنلره عبادات ایله مشغولیتک بلاهت اولدیغنی سویلین داعیلر آخرتی
منکر اولانلره قارشوده عین اعتقادی اظهار ایدرلر ایدی . بونلر کندی اماملرینه ربط
ایتمک ایسته دکاری کیمسه لره قارشو هر درلو فداکارلنی اختیار ایدرلر وحقی یهودی ،
خریستیان و مجوسیلره قارشوده بودینلری تصویب ایدرلر ایدی . بونلرک زیاده اصول علم
ونظردن محروم اولان عوام فاس اوزرنده مؤثر اولورلر ایدی . عین زمانده غیرعربلری
عربلره ترجیح ایدن و عربلری سومین (شعوبیلر) دخی بونلره سهواتله موافقت ایدیورلر
ایدی . کندیلرینه تائیس موافق اولدقلری کیمسه لری تائیسدن صکره (تشکیک) .
باشلارلر و تشکیک ایتدکلی امورده دائر هیچ بر ایضاحات و یرمیه رک (ربط و تعلیق)

ایله مستجیلری انتظارده براقیرل ایدی که بودوره انتظار داعیلرک مستجیلر اوزرنده اک زیاده دقت صرف ایتدکری زمان ایدی .

بودوره انتظارده ایقاع اولنان شکوکه قارشو حرارتلرینی ضایع ایدن مستجیلر ترک ایدیلر و حرارتلرینی محافظه ایدنلره بر وقت تعیین ایدیلرک وعد اولنان ایضاحاته بویوک بر قیمت جلب ایتک مقصدیله توبه واوروج و نمازلر ایله حاضرلنق توصیه ایدیلر ایدی . بوندنصکره (تدلیس) دوره سی کلیر ایدی .

بودورده داعی؛ مستجیه تعیین ایتش اولدینی وقت حلول ایدنجه شریعتک احکام ظاهر به سنک عذاب اولوب رحمتک بطن احکامده اولدینی سویلیه رک بو خصوصده [فضر بینهیم بسورله باب باطنه فی الرحمة و ظاهره من قبله العذاب . سورة الحديد ۱۳] [۱] آیت کریمه سندن استفاده ایتک ایستر ایدی .

کندیسنه تامیله بند ایتش اولدینی مسیحیک بو بطن احکام حقنده کی استیضاحاته جواب ویرمه دن تودیع ایده جکی اسرار مکتومه بی محافظه ایده جکنه دائر کندیسنه عهد و میثاق تکلیف ایدر و جناب حقتده بواسرار مکتومه بی انبیاء کرامه کندیلرندن عهد و میثاق آلدقندنصکره تودیع ایتدیکنی سویلیه رک : [واذ اخذنا من النبین میثاقهم و منک و من نوح و ابراهیم و موسی و عیسی ابن مریم و اخذنا منهم میثاقاً غلیظاً - یادایت اوزمانی که بز ؛ بالخصوص سندن و نوح ؛ ابراهیم ؛ موسی و عیسی ابن مریمدن و بالعموم پیغمبرلردن تبلیغ رسالت و دین حقه دعوت خصوصنده عهد و میثاق آلدق . سورة الاحزاب ۷] [۱] آیت کریمه سنی تلاوت ایلر ایدی .

کندیسنه تودیع اولنه جق اسراری محافظه ایده جکنه دائر زوجه سنک طلاق و حاریه [۱] قیامت کونده مؤمنلر ایله منافقلرک حالی تصویر ایدن بو آیت کریمه نک تمامی بوجه آتیدر : (يوم يقول المنافقون والمنافقات للذين آمنوا انظرونا نقتبس من نورکم قيل ارجعوا ورائکم قالتمسوا نورا فضر بینهیم بسورله باب باطنه فی الرحمة و ظاهره من قبله العذاب - منافقلر و منافقه لر مؤمنلره اوکون شویله سویلرلر ؛ بزى بگله ییکز! ... (ویا بزه نظر ایدیکنز! ..) که سزک نوریکنزدن اقتباس و استفاده ایدلم! .. اولنره شویله سویلندی :

آرقه کنزه دونکنز! .. دونکنزده کندیکنزه نور آرایکنز .

بوصیراده مؤمنلر ایله منافقلر آره سنه جنت ایله جهنمی یکدیکنرندن آیران و اهل جنتک جنته دخوللرینه مخصوص برقا بوسی بولنان بر سور کریلدی که بوسورک مؤمنلری احتوا ایدن ایچ یوزنده رحمت و منافقلرک قالدیی طیش یوزنده عذاب وارد .

و كوله لرېنك عتقى واموالنك وقفه قالمسى صورتله يمين تكيلىنى قارشوسىندە قالمش اولان مستجيبيلردن بويىنە جسارت ايده مينلرينە ترك ايديلرلر ايدى .

بو آغىر يىقى اجرا ايدنلرە دخى دفعة اسرار كشالىق ايدلميه رك ظواهر ك تأويليله بالتدريج رفع ظواهره طوعى حر ك ت ايتديريلر ونهايت تماميله لباس اسلامدن تجريد ايدلمش اولان مستجيب (خلع و سلخ) مرتبه سته واصل اولمش اولور ايدى .

(ابن النديم) ك [فهرست ، ص ۱۸۹] نده كوريلديكى وجه ايله بونلرك برده (بلاغات سبعة) لرى وار ايدى كه برنجيسى عوامه مخصوص اولان (كتاب البلاغ الاول) ايدى . ايكنجيسى عوام مرتبه سندن براز يوكسلمش اولانلره مخصوص اولان (كتاب البلاغ الثانى) ايدى . اوچنجيسى مذهبلىرینه داخل اولان برسنة لك مستجيبيله مخصوص اولان (كتاب البلاغ الثالث) ايدى .

مذهبلىرینه داخل اولان ايكي سنه لك مستجيبيلر ايله اوچ سنه لك ودرت سنه لك مستجيبيله مخصوص اولان (كتاب البلاغ الرابع) و (كتاب البلاغ الخامس) و (كتاب البلاغ السادس) لرى وار ايدى . يدنچيسى (السياسة و البلاغ الاكيد) و (التاموس الاعظم) دنيلان (البلاغ السابع) لرى ايدى كه بو؛ باطنليكك نتيجه سته واصل اولان (كشف اكبر) صاحبلىرینه مخصوص ايدى . [بومرتبه يه واصل اولانلر صانع عالمى انكار ايله (دهر يون) ايله برلشئر و (واجب الوجود) اثبات ايدن فلاسفه يه مخالف قاليرلر . و (الله) اسم شريفيله استهزا ايله بو اسم جليلى آياقلىرىنك آلتنه يازهرق چيكنرلر ... (منهاج السنة ، ج ۲ ، ص ۱۰۱) .]

(حسن صباح) ك
باطنيك دعوتنك (حسن صباح) ك اداره سى آلتنده بر بشقه دعوت مېرمه سى
منظره عرض ايتديكى كوريبورز .

مقاله مزك باشنده (شهر ستانى) دن نقل ايتمش اولديغمز وجيز بر افاده ده كورلديكى وجه ايله هر زمانده و هر مكانده بشقه بررنك و كسويه كيرن باطنيك (حسن صباح) زماننده اسكى طرز حر كى دكيشدير مش ايدى .

(علم حروف) و (علم نجوم) و سائر كى علوم غير مثبتة واسطه سييله آفاق و انفس آره سنده بر مقابله و توازن آرايان و كويا بوتوازن و مقابلاتى بيان رامام بولنديغنى ادعا

ایدن داعیلرک یرینه اللری خنچرلی انسانلر قائم اولدی . [۱] (فاطمیلر وحسن صباح) نامنده کی مقاله مزده سویلدیکمز وجهله قلعهلرہ تحصن ایله اطرافه کوندرمش اولدینی فداایلر واسطه سیله محیطی دهشت ایچنده براقش اولان (حسن صباح) فعال ومتظم وکندیسنک امرلرینه منقاد وفدا کار برتشکیلات وجوده کتیردی که بوتشکیلاتک روحی انسانلرک عقانه حاکم اولمقدن عبارت ایدی . (دعاة) (رفاق) (فداویه) دییه اوچ صنفه آییرمش اولدینی بوتشکیلاتده . (حسن صباح) اراده قوتی تربیه یه عطف اهمیت ایله بونلرک هر ویردیکی امرلری انفاذا تیمه لرینی استهداف ایتمش ایدیسه ده بوقوتلی اراده لرہ کندیسی حاکم اولدیغندن عین زمانده بوتشکیلاته داخل اولانلرک ضعیف اراده صاحب لری ایدی .

هندسه ، حساب کی علوم مشته ونجوم ، سحر وسائرہ کی علوم غیر منبته بیلدیکی خبر وبریلان (حسن صباح) ک عین زمانده بیوک بر روحیاتچی اولدیغنده شبهه یوقدر . (اله موت) ی الله ایتد کدنصکره (فداویه) واسطه سیله حکمدارلرک وزیرلرک حیاتلرینی تهدید ایتمکله باشلایان (حسن صباح) کندیسنه اتباع ایتدیرمش اولدینی کیمسه لری مطالعه علومدن وکندی مسلک لرینه دائر یازیش اولان کتایلری قرائندن منع ایتمش ایدی . بونلرک التہیات خصوصصده : « التہمز الہ محمد (ص ، ع) در » سوزندن فضلہ سوز سویلمکله مآذونینلری یوق ایدی . بونلزه یالکز امام الزمانہ بلاقید وشرط تسلیم وانقیاد تعلیم ایدیور ایدی . کندیسی ده باطنیکک اک اساسی عمدہ سی اولان یالکز (امامت) مسئلہ سیله اوفغراشیور ایدی . (حسن صباح) ک بوخصوصده دورت فصلہ آییرمش اولدینی مدافعاتی بروجہ آتی ایدی :

« برنجی فصل — معرفت باریده بر معلمک تعلیمنه احتیاج مس ایتیوب مجرد عقل »
« ونظرک کافی اولمی ویا بوخصوصده عقل ونظر کافی کلیوب بر معلم صادق تعلیمنه »
« احتیاج حاصل اولمی واردر . »

« اکر بر کیمسه معرفت باریده عقل ونظرک کافی کلدیکنی قبول ایدرسه کتدیسندن »
« بشقه بر کیمسه نک عقل ونظرینه مخالفت ایتمی جائز دکلدرد . چونکه مخالفت تحلیل »
« اولنه حق اولورسه دیگر بر کیمسه نک رأینک طوغری اولدینی معناسنه انجرار ایدرکه »

[۱] [ابن الصباح الذی احدث السکین الاسلامیله - منهاج السنة ، ج ۲ ، فی ۱۳۴] بوراده کی (احدث) کلمہ سی بوکتایک طبعنده یاکلش اوله رق (احدث) صورتیله دیزلش و بویاکشلفک فرقته وارمش اولان طابع بورایه یازمش اولدینی نوطده تصحیحه موفق اوله میوب حقیقتدن بتون بتون اوزاقلاشمشدر .

« بوده طوغری اولدیغنی ادعا ایتدیکی کندی رأینه مخالفنک احتیاجی اولدیغنی و بناء علیه »
 « تعلیمه احتیاج مس ایتدیکنی افاده ایدر ... حالبوکه انسا نلر دائما یکدیگر لرینک »
 « فکر لرینه قارشو مخالفت اظهارندن خالی اولمقدن لرینک تعلیم ثابت اولمش و بوضو رتله ده »
 « تعلیمه عرض احتیاج ایدلمیه رک معرفت باریده عقل و قیاسک استقلالنی ادعا ایدنلر کسر »
 ایدلمش اولور . »

« ایکنجی فصل — تعلیمه احتیاج ثابت اولدقدن صکره بو خصوصده هر معلمک »
 « علی الاطلاق تعلیمه صلاحیتدار اولدیغنی قبول ایدلمسی و یا الکنز معلم صادق صلاحیتی »
 « قبول ایدلمسی واردر . هر هانکی بر معلمی علی الاطلاق قبول ایدنلر خصم لرینک معلم لرینه »
 « هیچ بر اعتراضده بولنما لری ایجاب ایدر . چونکه اعتراض و مخالفتده بولنه حق اولور لر سه »
 « هر هانکی بر معلمک صلاحیت تعلیمنی دکل ؛ الکنز معلم صادق صلاحیتی تسلیم ایتمش »
 « اولور لر . حالبوکه انسا نلر آرسنده یکدیگر لرینک معلم لری حفته اعتراض و مخالفتلر »
 « جاری اولدیغندن هر هانکی بر معلمک تعلیمه صلاحیتدار اولدیغنی دکل بو خصوصده الکنز »
 « معلم صادق صلاحیتی تسلیم ایتمش اولمقده در لر که بوفصل ایله ده اصحاب حدیث کسر »
 « ایدلمش اولور . [باطنیلر و بالعموم شیعیلر اهل بیتدن اولما نلری صادق عد ایتدکلرندن »
 « صحابه کرامک تعلیم صلاحیتی قبول ایتزلر و بوندن طولانی بوفصل ؛ صحابه کرامک »
 « کافه سندن روایت حدیث ایدن و آنلرک تعلیم صلاحیتلری قبول ایلین اهل حدیثه »
 « متوجه اولمش اولور .]

« اوچنجی فصل — معلم صادق احتیاج ثابت اولدقدن صکره اول او معلم صادق »
 « کیم اولدیغنی بیلیمک و صکره کندیسنی بولهرق اوندن تعلیمده بولنق لازمدر بو خصوصده »
 « شخص تعیین و صدق تبیین اولنیه حق اولور سه ایکنجی فصلده رد ایتدیکنز علی الاطلاق »
 « هر هانکی بر معلمک تعلیمی قبول ایدلمش اولور . مادامکه معلم صادق شخصی تعیین »
 « اولنق و صدق تبیین ایدلمک و کندیسندن بالذات تعلیمده بولنق لازمدر . بو حالده بو اوچنجی »
 « فصلده شیعه بی کسر اولمش اولور . [شیعیلر جه امام الزمان غائبدر . بونلرجه اون »
 « برنجی امام اولان (حسن العسکری) نک اوغلی (محمد المهدی) پدرینک وفاتندن »
 « صکره ایکی و یا اوچ و یا بیش یاشنده ایکن تحت الارض بر سردابه کیروب تغیب ایتمشدر »
 « حالبوکه [محمد بن جریر الطبری] و (عبدالباقی بن قانع) و سائر علم نسب متخصص لری »

« (حسن عسکری) نك بلا ولد وفات ايتمش اولديغنى سويلكده درلر . (منهاج السنه ، ج ۱ ، ص ۳۰) »

« دردنجي فصل — شخص معين وصدقي متبين اولان معلم صادقدن تعلم احتياجه »
 « قائل اولانلرك ارباب حق و بونلرك مقابلته بولنانلرك اهل بطلان اولدقلرى ثابت »
 « اولنجه ارباب حقك رئيسى (رأس المحقين) واهل بطلانك رئيسلرى (رؤساء المبطلين) »
 « اولمش اولورلر . و بزه اوللا بوتعلم احتياجي (رأس المحقين) اولان محتاج اليه اجمالاً »
 « بيلديرمش و صكره محتاج اليه بزه احتياجي تفصيل ايتمشدر . يعنى اوللا احتياج اليه امام »
 « بيلنمش ثانياً امام بزه مقادير احتياجي تفصيل ايتمشدر . نته كيم وجودا شيانك جوازي »
 « بزه واجب الوجودى اجمالاً بيلديرمش وبالاخره واجب الوجود اليه مقادير جواز »
 « بيلنمشدر . »

(حسن صباح) ؛ امام معصوم و معلم صادق اولديغنى ادعا ايتديكى (مستنصر) لهنده بونلردن بشقه بر طاقم فصللر يازمش ايدى كه عباسيلرك عليهنده و مضمون اعتباريله يوقاريده كي فصللرى تأييد ماهيته ايدى . [۱]

دارالفنون التّهيّات فاكولتهسى
 كلام تاريخي مدرسى
 محمد شرف البه

مجموعه مزك اوچنچي صايسينده كي (يزيديلر) عنوانلى مقاله يه علاوه در :
 (ابن حجر) ؛ سكرننجي عصر هجرى رجاله تخصيص ايتمش اولديغنى (الدرر الكامنه) سنده
 (اميران) نامى آلتنده (شيخ عدى) نك قيزينك اوغلى (عز الدين الكردى) يه دائر
 بروج آتى معلومات ويريور :

(دمشق) ه كلوب بوراده مأمور يته بولندى . صكره تماميله انقطاع و انزواي اختيار ايتدى .
 كندى قومي هر طرفدن كنديسى زيارته كليور و برچوق هديه لر تقديم ايدى و يرلر ايدى .
 بونلرك سلطان عليهنه خروج داعيه سنده اولدقلرى شايع اولدى . (مصر) حكمدارى

[۱] (امام غزالى) كرك (كتاب المستظهرى) سنده و كرك (القسطاس المستقيم) نده بوفصللرى
 ورد وجرح ايتمشدر .

(الملك الناصر محمد بن قلاوون) بونلردن (قراغه) ده اولانلری توقیف ایتدیردی .
 وشام ناخی (سیف الدین تنکیز) ده بونلرک تحقیق احوالی ایچون خبر کوندردی .
 (سیف الدین تنکیز) بالذات (شیخ عدی) نك قزینک اوغلی اولان مذکور (عزالدین) ده
 خبر کوندره رک کیفیتی سوال ایتدی . (عزالدین) بونلرک ادارهٔ مملکتی اللرینه آلق
 ایستدکلرینی اعتراف ایله برابر منعه قادر اوله مدیغی و کندیسيله عالیه سنه بونلرک اعتقادلری
 بولندیغی و کندیسى قلعه ده حبس اولنه حق اولورسه داغیله جقلری سیویملى اوزرینه
 (تنکیز) (عزالدین) ی حبس ایتدی . فی الحقیقه بونلر داغیلشمش ایدیلرسه ده بعضیلری
 (عزالدین) ک محبوس اولدیغی قلعه برجه کلوب سجده ایدیورلر ایدی . (عزالدین)
 غایت کوزل یوزلی و بویلی بوصلی ایدی . محبوسیتی (۷۳۱) ده ایدی . [۱]

(بروسه ده) ده کائن (اورخان غازى) کتبخانه سنده کی [تاریخ تحفة الغرب
 ونتیجهٔ دلفریب] دن . عیناً : المقصد الخامس فی بیان طوائف یزیدان واحواله وبتلیس
 سنجاغی درت ناحیه اون ایکی عشیرتدر . برینه بتلیس سنجاغی دیرلر . وبرینه
 موش ناحیه سی دیرلر . وبرینه چوقور ناحیه سی دیرلر . وبرینه دره ناحیه سی دیرلر .
 بوذکر اولنان درت ناحیه ده اوتوز قرق بیک خرج کوزار کفره رعایاسی موجوددر .
 کورد رعایاسی غیردیر . واون ایکی عشائر دن اون بش یکریمی بیک توفنک انداز پیاده
 و سوارى حاضر ونه وقت کرک ایسه موجوددر . برینه (موشکی) عشیرتی دیرلر . وبرینه
 (حوپدد) عشیرتی دیرلر . وبرینه (زیدان) عشیرتی دیرلر . وبرینه (مودکی) عشیرتی
 دیرلر . وبرینه (قنق دره) عشیرتی دیرلر . وبرینه (شطک) عشیره تی دیرلر . وبرینه
 (ناحیه) عشیره تی دیرلر . وبرینه (مؤصلیان) عشیره تی دیرلر . وبرینه (کوزهل دره)
 عشیره تی دیرلر وبرینه (چوقور) عشیره تی دیرلر . وبرینه (صؤخان) عشیره تی دیرلر
 یزیدیدر . وبرینه (بایندری) عشیره تی دیرلر . یزیدیدر . وبرینه (چکوان) عشیره تی

[۱] امیران : عزالدین الکردی بن بنت الشیخ عدی قدم دمشق فولی بها الاسرة وکان قومه
 یأتونه من کل فج وبتقربون الیه بالاموال ثم شاع انهم یریدون الخروج علی السلطان فامسک الناصر من کان
 منهم بالقرافة وکتب الی تنکیز بکشف احوالهم فارسل الی عزالدین المذكور فسال عنهم فقال یریدون
 ان ینفردوا بالمملکة فقال له هذا شیء یخیلوه فی نفوسهم فقال لم لاتمنهم قال هم یمتقدون
 فی وئی جمیع اهل بیتی ولكن حطی فی القلعة ینقلل جمعهم ففعل ففترقوا وصاروا بعد ذلك یحیثون الی
 البرج الذی هو فیہ محبوس فیسجدون له وکان حبسه فی سنة ۷۳۱ وکان حسن الشكل تام القد صبیح الوجه .
 (الدرر الکامنة)

دیرلر یزیدیلر . بودخی بشقه دوت عشرتدر . برینه (شامی) دیرلر وبرینه (حاوکی) دیرلر . وبرینه (قزلان) دیرلر . بودرت دخی عشرتدر جمله بربرینه تابع اولدینی ایچون درلر . وبرینه (قزلان) دیرلر . بودرت دخی عشرتدر جمله بربرینه تابع اولدینی ایچون برعدد اولنور . بوذکری مورور ایدن آلتی عشرتدر جمله بربرینه فی الجمله یزیدیلر و دیاربکره تابع (حاتی) و (ایشدی) و (کسبان) ایچنده بعض عشرتدرن وافر یزیدیلر ساکن اولوب قالمشدرلر . وجهلهسی قطاع طریقدر . وسارقدر . وکافردر . بونلرک حقنده بووجه اوزره نقل صحیح اولمق اوزره روایت ایدرلرکه بوقوم ضال اصلا بفرق ضالیه بکنزر دکادر . جمله سندن اشددر . کندی زعم فاسدلیری بوکیم ایترخر لایفخم کافربالله یری کوکی فهم ایلمز بی عقل وبی حیا وکنیدیلرنده باری حیوان قادار فراست یوق نماز یوق آبدست یوق صیام وزکات وصدقه هیچ یوق شیطان علیهاللمه ایلر برمرتبه صادق دوست که بوملعون یزیدیلر کیم برمسلمان اکر یالکنز بونلرک آره سنده (لغت شیطان) اول آدمی اول ساعت قتل ایدرلر . و غدرلر زنا و لواطه و شراب و ناحق یره آدم قتل ایلمک ویول کسمک وامت محمد خیانته ایلمک وسائر حرام اولان هر نه کیم دلیل قطعی و دلیل ظنی وار ایسه بوکافرلرک یاننده فی الجمله حلالدر . نعوذ بالله من شر ذلک . وایچلرنده شیخ نامنده پلید وارددر . هر نه قریبه سنده وهر اویماغنده ایکی نوع ابلیس قیافت شیطان لعیندن ابتر شیخ بی ایمانلری وارددر . برنوع جمله سیاه پوشلردر . وپیره هنی دخی سیاه مو یطافددر . کویا کافر ریاضت اوزرلردر . بوقوم ضال فی الجمله اجهلدر . و بزم شیخ صلصلریمز بزلردن صلاة و صوم وزکاة و حج اوزریمزدن رفع ایلمشدرلر . بزلره بو عمل لازم کلز . دیو بو اعتقاد فاسده اوزرینه عمل ایدرلر . و برنوعنه دخی بو غادرلر . برخنیز چهره و ملعون قیافت و مهمل کلب براوکه ایچنه یالکنز آندان دوغمه عریان بو غازنده چیفته زنجیر و تیمور قازقلر ایلر بریره محکم چاقشلر و بر قراکو یرده ویاننه بر فرد و اراماز آنجق صوینی و آنمکنی و طعمانی بهر وقت برقری کتوروب خدمت ایلر . و زیارت ایچون بعض بعض قوم پلیدلر واروب اول مهمل ابلیس منحوس کلک آغاغه یوزلرک و کوزلرک سوره لرلر . اول معقوله کافردن امداد اومارلر . اوبر سیاه پوش شیخ اولیجق پلیدک دخی ال وایاغک پوس ایدوب کندولرینه زعم فاسدلیری اوزرینه اجر عظیم اولور قیاس ایدرلر و شیخ بوغا اولان مردار نه ایچون بومنوال مشروح اوزرینه حفظ ایدرلر ایتمش سوال اوزرینه استماع ایلدمکه مسفورلر حقنده بویله نقل ایلدیکیم یزید پلیدلر قانچان بر مردار

بر مرداره قیز آلسه ابتدا اول پلیده کوتوروب عرض ایدرلر اقبال ایدوب مسفور پلید
اول قزی مرداره ایله زنا ایدوب بکرك ازاله ایلر ایسه بعده اری اولان کاب عقور واروب
آلیر. اکر مسفور بوغادن حامله قالورسه ولدزنا بابایی مقام کبی نارجحیمه مالک اولور.
الله عظیم الشان جمله امت محمد قوللری مکر شیطان علیه اللعنه شرشورندن امین ایله
وصراط مستقیمدن آیرمه و بویله کرداب بلادن حفظ ایله آمین. و بتلیس سنجایی
ناحیه لرندن موش ناحیه سی قربنده اولان کفره فخره نك چاکلی کلیسای بوطرفلرده
مشهور و سنده بر کره اون کون پنایر اولور. عجمدن قریمدن هنددن یمندن غربدن
و حلب و شام بغداد بصره فرنکستاندن بازرکان کلوب انواع درلو کونا کون متاع کوتورورلر
و بتلیس خانلرینه بوندن بش اون بیک غروش مرور عبور نامیله شی حاصل اولور.
بوندره بیکره بایزید قربنده اوچ کلیسایه واروب آنده دخی بش آلی کون پنایر دورور
و بایزید بکلریله دورت بش بیک غروش ایراد حاصل اولور. و بعده روان قربنده مشهور
اولان اوچ کلیسایه بونلردن اون قات زیاده جمعیت اولوب اون بش کون عظیم پنایر
اولوب آلیش ویریش اولور. شیمدی اوتوز بیک غروش ایراد حاصل اولور ایمش.
اول یدرافضیده یتش بش بیک غورش حاصل اولور ایدی دیدیلر. بویزید پلیدلر بواعتماد
باطل و افکار فاسده اوزرینه تمردلردر کیم بو کلیسایه واروب بویله زعیله کویا بر عظیم
زیارتگاهدر. بوقوم منحوسلره موجب جنت اولور حاشا و ابلیس علیه اللعنه یطاس جنت
دیرلر. و مسفورلر اول کلیسایه واروب استخاره ایدرلر کویا رؤیاسنده کندویه نه کیم
اشارت اولورسه او یله عمل ایدرلر. بویله بر قوم یهودلردر. اوقومق یوق یازمق یوق
کتاب بیلمز لر بویله بر مخلوقدر. اکر شو کتلوو کراملو پادشاه عالم پناه افندمن حضر تلرینک
معلوم هایرنلری اولسه جمله سنی قتل عام ایدوب بکلی وجود ناپاکلرک روی زمیندن پاک
و آینه وش مبرا ایدوب عالمی بومقوله یی دینلردن خلاص ایدرلر ایدی.
بو پلیدلرک بر ماعتی داها بودر که حیوانی ذبح ایتمز لر هان بوغار آندن اکل ایدرلر.
ذبح اولومشه مرداردر دیرلر اول مرده اولمش قویون و صغیر و طواق حلالدر.
[مرده خداس] تعبیر ایدرلر و آنو غایت ایودر و حلالدر دیوا اکل ایدرلر. نعوذ بالله
و اول مرتبه مردارلردر که اصلا یانه وارمق محالدر. هاز، اش کبی قوقار و اولرینک ایچی
مثل کاریزدر. بویله بری دینلردر. بوندره مثل اولماز و بر قول باطللری دخی بودر که
بریزیدی اکر اونده مرد اولسه اهل نار اولور. و اکر یولده و سارقلقده هلاک اولورسه
اهل جنت اولور. نعوذ بالله من شر ذلک.